

dr Artur Lis

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

e-mail: arturlis@kul.pl

<https://orcid.org/0000-0003-4613-0671>

Na marginesie publikacji Dariusza Wojnarskiego *Przywileje miasta Turobina, Officina Simonidis* Wydawnictwo Akademii Zamojskiej, Zamość 2024, ss. 192

Turobin jest jedną z najstarszych miejscowości Lubelszczyzny. Rozwijał się najpewniej co najmniej od XII wieku jako osada targowa i obronna przy trakcie ruskim, który prowadził z Krakowa przez Zawichost do Kijowa¹. W dokumentach historycznych informacja o Turobinie pojawiła się po raz pierwszy w 1389 roku, w akcie nadania przez Władysława Jagiełłę wsi królewskiej Turobin Dymitrowi z Goraja. 25 lipca 1399 roku nowy właściciel Turobina wydał akt lokacji wsi na prawie magdeburskim, ustanawiając wójtem Pawła Filipowicza z Radzięcina i przyznając osadnikom 20 lat tzw. wolnizny². W 1415 roku Turobin przeszedł na własność córki Dymitra – Elżbiety. Następnie – poprzez jej małżeństwo z Dobrogostem z Szamotuł, herbu „Nałęcz” – Turobin znalazł się w posiadaniu rodu Szamotulskich-Świdwów. 1 marca 1420 roku nastąpiła lokacja miasta Turobin na prawie magdeburskim³. Turobin został zbudowany na regularnym planie o cechach układu renesansowego, który zachował się bez większych zmian do

1 J. Zętar, *Turobin – historia miejscowości*, <https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/turobin-historia-miejscowosci/> [dostęp: 1.03.2025].

2 Dymitr z Goraja (1340–1400), marszałek Królestwa Polskiego, powierza Pawłowi Filipowiczowi z Radzięcina osadzenie wsi TUROBIN na prawie magdeburskim [Szczepreszyn, 25 lipca 1399 r.]. Zob. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kuraś (wyd.), *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 4: Dokumenty z lat 1211–1400*, Wrocław 1969, nr 1140, s. 313–315.

3 Król Władysław II Jagiełło (ok. 1352–1434), na prośbę Dobrogosta Świdwę-Szamotulskiego herbu Nałęcz (ok. 1390–1453) i żony jego Elżbiety córki Dymitra z Goraja herbu Korczak, zezwała na założenie miasta na prawie magdeburskim we wsi ich TUROBINIE [Sandomierz, 1 marca 1420 r.].

obecnych czasów. Na początku XV wieku na zachód od miasteczka, na kopcu nad stawem, powstał obronny drewniany zamek⁴.

W 1430 roku rodzina Szamotulskich ufundowała w Turobinie kościół pw. Wszystkich Świętych, który przez wiek funkcjonował jako filia parafii czernięcińskiej. Drugi kościół, pw. św. Ducha, został wzniesiony wraz ze szpitalem dla ubogich w 1461 roku na Przedmieściu Szczebreszyńskim i istniał tu do 1803 roku. W 1510 roku ówczesni właściciele Turobina, Andrzej i Wincenty Świdwowie, odnowili spalone podczas napadu tatarskiego przywileje, nadając miastu ponownie prawo magdeburskie. W latach 20. XVI wieku Katarzyna, córka Andrzeja Świdwy, wyszła za mąż za Łukasza Górkę, kasztelana poznańskiego, i wniosła mu w posagu połowę włości turobińskiej. Łukasz Górka z Katarzyną Szamotulską miał czterech synów: Jakuba, Uriela, Jana i Mikołaja. Z czterech synów Łukasza Górki pozostał tylko jeden potomek – syn Mikołaja, Łukasz II Górka. Swoją majątek pozostawił on jednemu synowi – Andrzejowi, który zmarł w roku 1551. Ostatni z Górków – Stanisław – zmarł bezpotomnie w 1592 roku. W tym kontekście trzeba wspomnieć, że z XVI wieku pochodzi najdawniejsza znana pieczęć miasta Turobin. Herb wyobraża tarczę renesansową, w której umieszczono złotą łódź w czerwonym polu jako herb Górków⁵. W 1595 roku majątek turobiński został sprzedany kanclerzowi Janowi Zamoyskiemu i włączony od 1601 roku do Ordynacji Zamojskiej. Inwentarz z 1598 roku tak przekazuje układ przestrzenny i wygląd ośrodka:

Miasto Turobin było z drzewa budowane, oparkanione i przekopem otoczone, do którego bram jezdnych było trzy. Rozkład zabudowań miasta taki: Domy rynkowe – pierzeje z zamku idąc po lewej stronie, druga pierzeja na północy, trzecia pierzeja wschodnia, czwarta pierzeja południowa.

Dalej wymienione są ulice: Zamkowa, Żydowska, Ruska, Szczebreska, Kościelna, Nowa ku łaźni. W 1795 roku Turobin znalazł się pod panowaniem austriackim. W 1809 roku został włączony do Księstwa Warszawskiego, a w 1815 roku do Królestwa Polskiego. W 1859 roku miasto zostało niemal całkowicie zniszczone na skutek wielkiego pożaru⁶.

Zob. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś (wyd.), *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 7: *Dokumenty króla Władysława Jagiełły z lat 1418–1434*, Wrocław 1975, nr 1890, s. 43–45.

- 4 R. Tokarczyk, *Turobin. Dzieje miejscowości*, Lublin 2002, s. 50–75; *Turobin*, https://www.jewishgen.org/yizkor/pinkas_poland/pol7_00241.html [dostęp: 1.03.2025]
- 5 M. Gumowski, *Pieczęcie i herby miejscowości województwa lubelskiego*, Lublin 1959, s. 85–86; J. Niedźwiedz, *Leksykon historyczny miejscowości dawnego województwa zamojskiego*, Zamość 2003, <https://www.roztocze.com/content/view/831/0/> [dostęp: 1.03.2025]; R. Tokarczyk, *Turobin. Dzieje miejscowości*, s. 76–104.
- 6 R. Tokarczyk, *Turobin. Dzieje miejscowości*, s. 105–147.

W 1863 roku zorganizowano w Turobinie Komitet Centralny Narodowy powstania styczniowego, pod przewodnictwem Walentego Tomczyka. Tajna organizacja została zaprzysiężona w miejscowym kościele przez proboszcza ks. Jana Olszańskiego. 13 marca 1863 roku na cmentarzu parafialnym odbyła się manifestacja patriotyczna, do której skierowano oddział żandarmerii rosyjskiej. W czasie powstania styczniowego mieszkańcy Turobina brali czynny udział w walkach, m.in. w bitwach pod Często-borowicami 30 lipca 1863 roku, pod Batorzem 6 września 1863 roku, pod Gorajem 28 października 1863 roku. Dziesięciu powstańców zostało skazanych na katorgę na Syberię, wielu aresztowano⁷. Podczas powstania zdekonspirowano w Turobinie działającego na rzecz caratu szpiega. 29 października 1863 roku w okolicach Turobina odbyła się koncentracja lubelskich oddziałów powstańczych (m.in. grupy Waligórskiego, Krysińskiego, Wierzbickiego, Kozłowskiego). W odwecie za udział mieszkańców w powstaniu styczniowym władze carskie odebrały Turobinowi prawa miejskie. Ukaz cara Aleksandra II z 1 czerwca 1869 roku zmienił status prawny Turobina – miasteczko zostało jednoznacznie zamienione na osadę⁸.

Przed II wojną światową Turobin był siedzibą gminy w powiecie krasnostawskim województwa lubelskiego. W latach 1957–1975 osada Turobin administracyjnie należała do powiatu krasnostawskiego, a w latach 1975–1998 do województwa zamojskiego. Obecnie znajduje się w województwie lubelskim, w powiecie biłgorajskim. 1 stycznia 2024 roku Turobin odzyskał status miasta⁹.

Recenzowana praca *Przywileje miasta Turobina* autorstwa Dariusza Wojnarskiego, wydana przez Officina Simonidis Wydawnictwo Akademii Zamojskiej w 2024 roku, stanowi istotny wkład w badania nad historią regionalną, zwłaszcza dotyczącą małych ośrodków miejskich w Polsce. Autor przeprowadził szczegółową analizę przywilejów nadanych miastu Turobin od XV do XVIII wieku, co znacząco wzbogaca naszą wiedzę o funkcjonowaniu tej osady w kontekście prawnym, gospodarczym i społecznym. Wojnarski zastosował sprawdzoną metodologię badań historycznych, łącząc krytyczną analizę źródeł z hermeneutyką historyczną.

Opracowanie opiera się na rzetelnie przeprowadzonej kwerendzie archiwalnej, potwierdzonej licznymi odwołaniami do źródeł przechowywanych m.in. w Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie, w Archiwum Głównym Akt Dawnych

7 J. Bugała, *Powstanie Styczniowe na Zamojszczyźnie*, cz. I, „Dominik Turobiński”, 2008, nr 30, s. 29–30; cz. II, 2008), nr 31, s. 30–32.

8 J. Zętar, *Turobin – historia miejscowości*.

9 Zob. W. Bondyra, *Słownik historyczny miejscowości województwa zamojskiego*, Lublin 1992, s. 291–292; J. Górak, *Miasta i miasteczka Zamojszczyzny*, Lublin 1999, s. 94–96; J. Niedźwiedź, *Leksykon historyczny*; S. Warchoł, *Nazwy miast Lubelszczyzny*, Lublin 1964, s. 118–119.

w Warszawie, w Archiwum Państwowym oraz w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

Struktura pracy została starannie przemyślana i logicznie podzielona na wstęp, część główną oraz aneksy. Wstęp dostarcza informacji o kontekście historycznym i metodach badawczych, natomiast główna część pracy zawiera szczegółowe omówienie każdego dokumentu. Aneksy zawierające informacje o urzędnikach kancelaryjnych oraz indeksy geograficzne i osobowe znacząco podnoszą wartość użytkową publikacji. Język pracy jest poprawny, zrozumiały i precyzyjny. Szczególnie warto docenić załączenie transliteracji i tłumaczeń, co pozwala na samodzielną weryfikację przedstawionych informacji. W pracy brakuje jednak bardziej rozbudowanego komentarza analitycznego, który pogłębiłby zrozumienie znaczenia poszczególnych przywilejów w kontekście historycznym. Na przyszłość można rozważyć publikację bardziej zsyntetyzowanej wersji skierowanej do odbiorców pozanaukowych oraz uwzględnienie porównania z przywilejami innych miast regionu.

Publikacja *Przywileje miasta Turobina* autorstwa D. Wojnarskiego jest wartościowym przykładem rzetelnej i wnikliwej analizy historycznej i zasługuje na uznanie w środowisku naukowym. Praca Wojnarskiego nie tylko dostarcza szczegółowych informacji na temat przywilejów nadanych miastu Turobin, ale również stanowi przykład starannie przeprowadzonej analizy źródłoznawczej, która może stanowić punkt wyjścia do dalszych pogłębionych badań.

Lista dokumentów zawartych w publikacji

Poniżej przedstawiam szczegółową listę 19 dokumentów uwzględnionych w pracy, wraz z ich regestami oraz miejscami przechowywania oryginałów:

1. *Władysław Jagiełło nadaje prawo magdeburskie Turobinowi* (Sandomierz, 1 marca 1420) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie¹⁰ (Dział rękopisów, f. 1–381)

Dokument Władysława Jagiełły z 1 marca 1420 roku, nadany w Sandomierzu, stanowi formalny akt przeniesienia Turobina na prawo magdeburskie. Prawo to, popularne w Europie Środkowej, zapewniało miastom większą niezależność administracyjną, sądową i gospodarczą, umożliwiając im bardziej dynamiczny rozwój. Przeniesienie Turobina na to prawo wskazuje na strategiczne znaczenie miasta w regionie oraz jego

10 LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKA, Vilnius, Lietuva.

potencjał gospodarczy, szczególnie w kontekście handlu. Tekst dokumentu sporządzono w języku łacińskim, co było standardem w kancelariach królewskich epoki, a jego sformalizowany styl odzwierciedla wpływy retoryki prawniczej. Dokument rozpoczyna się typową formułą średniowiecznych aktów królewskich, wzywającą imię Boga, i podkreśla znaczenie zachowania pamięci o królewskich decyzjach dla przyszłych pokoleń. Zawiera szczegółowe regulacje dotyczące usunięcia wpływów prawa polskiego i ruskiego oraz wprowadzenia porządku magdeburgskiego. Określa prawa i obowiązki mieszkańców, w tym zwolnienia podatkowe oraz przywileje handlowe. Wprowadza również organizację cotygodniowego targu, co miało na celu wzmocnienie lokalnej gospodarki. Nadanie prawa magdeburgskiego Turobinowi było kluczowym momentem w historii miasta, umożliwiającym rozwój samorządności miejskiej oraz przyciągnięcie kupców i rzemieślników. Było to także działanie wzmacniające wpływy królewskie w regionie, a jednocześnie nadające miastu szereg nowych możliwości ekonomicznych i społecznych. Z punktu widzenia badań historycznych dokument ten jest niezwykle istotnym źródłem ukazującym procesy urbanizacyjne i relacje między władzą centralną a lokalnymi społecznościami. Dokument ten stanowi świadectwo polityki królewskiej, która sprzyjała rozwojowi miast, co w konsekwencji przyczyniło się do wzrostu gospodarczego i społecznego całego regionu.

Lista świadków:

1. Grot z Jankowic h. Rawa,
2. Jan ze Szczekocin h. Odrowąż (ok. 1370–1433),
3. Janusz z Tuliszkowa h. Dryja (ok. 1370–1426/1427),
4. Jastrzębiec Wojciech h. Jastrzębiec (ok. 1362–1436),
5. Krystyn z Ostrowa h. Rawa (1352–1430),
6. Mikołaj z Michałowa h. Poraj (ok. 1370–1438),
7. Szafraniec Jan z Pieskowej Skały h. Starykoń (1363–1433),
8. Tarnowski Jan h. Leliwa (ok. 1367–1432/1433).

2. Dobrogost Szamotulski nadaje miastu dokument lokacyjny (Tarnawa, 25 maja 1424) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–381)

Dokument z 25 maja 1424 roku, wystawiony w Tarnawie przez Dobrogosta Szamotulskiego, jest kluczowym aktem regulującym podstawy prawnoustrojowe miasta Turobin. Jego głównym celem było nadanie Turobinowi praw miejskich w oparciu o prawo magdeburgskie, co stanowiło standardowy model organizacji ówczesnych miast. Decyzja ta miała na celu uporządkowanie struktury osadniczej oraz pobudzenie rozwoju gospodarczego i społecznego w regionie. Dokument zawiera szczegółowe zapisy dotyczące organizacji miasta oraz przywilejów i obowiązków przyszłych mieszkań-

ców. Wskazuje na prawa do budowy młyna, stawów oraz innych niezbędnych obiektów gospodarczych, a także na rozdział gruntów, pastwisk i lasów. Elementy te były kluczowe dla stworzenia podstaw samowystarczalności miasta i jego mieszkańców. W dokumencie uwzględniono szczegółowe regulacje związane z opłatami i zobowiązaniami mieszczan wobec właściciela ziemskiego. Mieszkańcy byli zobowiązani do uiszczania określonych danin, takich jak denary, oraz do świadczenia usług na rzecz fundatora. Jednocześnie zapewniono mieszczanom istotne przywileje, takie jak korzystanie z określonych zasobów naturalnych, co miało zachęcić nowych osadników do osiedlenia się na tym terenie. Dokument ten odzwierciedla również dynamiczne przemiany społeczne i gospodarcze zachodzące w późnym średniowieczu. Lokacje na prawie magdeburskim były narzędziem właścicieli ziemskich do przyspieszenia rozwoju ich dóbr, co jednocześnie przynosiło korzyści osadnikom poprzez zwiększoną ochronę prawną i dostęp do nowych możliwości gospodarczych.

Lista świadków:

1. Andrzej z Przeclawki – szlachcic ze wsi Przeclawka koło Szamotuł w ziemi poznańskiej,

2. Filipowic Paweł – wójt w Turobinie.

3. *Zygmunt I Stary uwalnia miasto od podatków państwowych na pięć lat (Kraków, 13 marca 1507) – kopia: Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie*¹¹

Dokument z 13 marca 1507 roku, wydany przez Zygmunta I Starego w Krakowie, przyznaje miastu Turobin pięcioletnie zwolnienie z podatków państwowych. Przywilej ten został udzielony na prośbę Andrzeja Szamotulskiego, wojewody poznańskiego, w odpowiedzi na zniszczenia miasta i potrzebę jego odbudowy. Akt zwalnia mieszkańców ze wszelkich danin i ceł, mając na celu pobudzenie lokalnej gospodarki oraz przyciągnięcie nowych osadników. Dokument odzwierciedla politykę gospodarczą Zygmunta I, ukierunkowaną na wspieranie strategicznych ośrodków miejskich, oraz podkreśla znaczenie Turobina w regionie ziemi chełmskiej. Sporządzony w języku łacińskim, stanowi przykład formalnego aktu kancelaryjnego, ukazując troskę monarchy o stabilizację ekonomiczną swoich terytoriów. Przywilej ten odgrywał kluczową rolę w procesie odbudowy miasta, wzmacniając jednocześnie relacje królewskie z lokalną elitą.

11 AGAD, Metryka Koronna, t. 23, s. 67.

4. *Andrzej Szamotulski i Wincenty Świdwa potwierdzają poprzednie przywileje miasta oraz wprowadzają nowe regulacje (Szamotuły, 7 stycznia 1510) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–382)*

Dokument z 7 stycznia 1510 roku, wystawiony przez Andrzeja Szamotulskiego i Wincentego Świdwę w Szamotulach, jest aktem prawnym potwierdzającym wcześniejsze przywileje nadane miastu Turobin oraz wprowadzającym nowe regulacje. Celem tego aktu było nie tylko uporządkowanie prawnych podstaw funkcjonowania miasta, ale także dostosowanie ich do aktualnych potrzeb administracyjnych i gospodarczych. W treści dokumentu podkreślono znaczenie utrzymania stabilności prawnej w sytuacji, gdy wcześniejsze przywileje i dokumenty miejskie zostały częściowo zniszczone podczas najazdów Tatarów. Potwierdzając dotychczasowe prawa, wystawcy aktu działali jako właściciele ziemscy odpowiedzialni za rozwój i dobrobyt Turobina, zapewniając mieszkańcom ochronę prawną oraz narzędzia do odbudowy i rozwoju. Dokument szczegółowo reguluje kwestie związane z organizacją sądownictwa miejskiego, porządkiem publicznym, a także obowiązkami mieszczan w zakresie opłat i świadczeń. Uwzględniono również zagadnienia związane z zarządzaniem majątkiem miejskim, w tym wykorzystywanie gruntów, dostęp do pastwisk oraz obowiązki mieszkańców wobec władz miejskich i właścicieli ziemskich. Wprowadzone regulacje, w tym obowiązek świadczenia usług wojskowych, potwierdza strategiczne znaczenie Turobina w kontekście obrony regionalnej. Historyczne doniosłość tego aktu polega na jego roli w utrzymaniu ciągłości prawnej miasta Turobin oraz w adaptacji lokalnego ustroju prawnego do zmieniających się warunków politycznych i gospodarczych. Dokument stanowi cenne źródło do badań nad historią samorządności miejskiej oraz rolą właścicieli ziemskich w kształtowaniu struktury miast w XV i XVI wieku. Jego analiza pozwala lepiej zrozumieć mechanizmy adaptacji miast średniowiecznych do nowych wyzwań społecznych i gospodarczych.

5. *Zygmunt I Stary uwalnia mieszczan od podatku czopowego na okres dwóch kwartałów (Kraków, 12 maja 1518) – kopia: Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie¹²*

Dokument z 12 maja 1518 roku, wystawiony przez Zygmunta I Starego w Krakowie, przynajmniej mieszkańcom Turobina zwolnienie z podatku czopowego na okres dwóch

12 AGAD, Metryka Koronna, t. 31, s. 241–242.

kwartałów. Decyzja ta miała na celu wsparcie ekonomiczne miasta, którego mieszkańcy zostali obciążeni kosztami umocnienia i obrony Turobina przed potencjalnymi atakami wrogów. Przywilej ten podkreśla troskę króla o bezpieczeństwo strategicznych ośrodków miejskich oraz ich zdolność do odbudowy i rozwoju w obliczu zagrożeń zewnętrznych. Zwolnienie z podatku trunkowego, jednego z głównych źródeł dochodów skarbowych, odciążało mieszkańców i umożliwiło przeznaczenie środków na cele defensywne. Dokument wskazuje na rolę Feliksa Zamoyskiego jako odpowiedzialnego za realizację tego zwolnienia, co podkreśla istotność współpracy między królem a lokalnymi władzami administracyjnymi.

6. *Zygmunt August ustanawia skład soli drohobyckiej w mieście (Brześć Litewski, 30 kwietnia 1554)* – kopia: Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie¹³

Dokument wydany przez Zygmunta Augusta 30 kwietnia 1554 roku w Brześciu Litewskim przywraca Turobinowi prawo do składu soli drohobyckiej. Akt reguluje kwestie związane z przechowywaniem, handlem i transportem soli, wskazując na znaczenie miasta jako lokalnego ośrodka handlowego. Jednocześnie podkreśla obowiązek przewoźników oraz lokalnych urzędników w zakresie właściwego zarządzania tym strategicznym towarem. W treści dokumentu wyraźnie zaznaczono konieczność ochrony interesów żup solnych w Krakowie, przy jednoczesnym umożliwieniu mieszkańcom Turobina korzystania z przywilejów składowych. Akt ten wpisuje się w politykę gospodarczą Zygmunta Augusta, mającą na celu wzmocnienie miast królewskich oraz poprawę ich pozycji w sieci handlowej. Przywrócenie składu soli Turobinowi wspierało lokalną gospodarkę i zwiększało znaczenie miasta w regionie.

7. *Zygmunt August zezwala na trzeci jarmark w święto Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła (Warszawa, 5 stycznia 1557)* – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–396)

Dokument wydany przez Zygmunta Augusta w Warszawie 5 stycznia 1557 roku nadaje miastu Turobin przywilej organizacji trzeciego dorocznego jarmarku, przypadającego na Święto Nawrócenia Świętego Pawła Apostoła (25 stycznia). Akt ten podkreśla znaczenie miasta jako rozwijającego się ośrodka handlowego i gospodarczego w regionie. Wprowadzenie dodatkowego jarmarku miało na celu zwiększenie dochodów

13 AGAD, Metryka Koronna, t. 86, s. 236–236v.

mieszkańców oraz ożywienie lokalnego handlu, co wpisuje się w szerszy kontekst polityki Zygmunta Augusta wspierającej rozwój prowincjonalnych miast Rzeczypospolitej. Przywilej ten uwzględnia również potrzeby kupców i rzemieślników, zapewniając im bezpieczne i stabilne warunki handlu.

Lista świadków:

1. Bzicki Andrzej h. Ciołek (ok. 1530–1567),
2. Czarnkowski Andrzej h. Nałęcz (1507–1562),
3. Dembiński Walenty h. Rawicz (ok. 1504–1584),
4. Drohojowski Jan h. Korczak (ok. 1505–1557),
5. Dunin Stanisław h. Łabędź (zm. 1563),
6. Dziaduski Jan h. Jelita (1496–1557),
7. Działyński Jan h. Ogończyk (ok. 1510–1583),
8. Dzierzgowski Feliks (Szczęsny) Zbożny h. Jastrzębiec (zm. 1571),
9. Dzierzgowski Mikołaj h. Jastrzębiec (ok. 1490–1559),
10. Firtlej Jan I h. Lewart (ok. 1520–1574),
11. Garwaski Paweł h. Grzymała (zm. 1560),
12. Górka Łukasz III,
13. Herbut Stanisław h. własnego (1524–1584),
14. Hozjusz Stanisław h. Hozyusz (1504–1579),
15. Jeżowski Jerzy h. Prus (zm. 1557),
16. Kostka Jan h. Dąbrowa (ok. 1529–1581),
17. Kościelecki Janusz h. Ogończyk (ok. 1524–1564),
18. Kretkowski Erazm h. Dryja (ok. 1508–1558),
19. Kryski Wojciech h. Prawdzic (ok. 1530–1562),
20. Ligeza Zygmunt h. Półkozic (zm. 1558),
21. Lutomiński Jan h. Jastrzębiec (ok. 1510–1567),
22. Ławski Stanisław h. Pobóg (1494–1575),
23. Łącki Mikołaj h. Pierzchała (zm. 1571),
24. Maciejowski Stanisław h. Ciołek (ok. 1500–1563),
25. Mielecki Jan h. Gryf (1501–1561),
26. Mielecki Sebastian h. Gryf (ok. 1500–1574),
27. Myszkowski Stanisław h. Jastrzębiec (zm. 1570),
28. Nadarzyński Walenty h. Radwan (ok. 1500–1564),
29. Noskowski Andrzej h. Łada (1492–1567),
30. Ocieski Jan h. Jastrzębiec (1501–1563),
31. Przerębski Jan h. Nowina (ok. 1519–1562),
32. Radziejowski Mikołaj h. Junosza (ok. 1503–1567),
33. Sieniawski Mikołaj h. Leliwa (1489–1569),
34. Sierakowski Jan h. Ogończyk (ok. 1498–1589),
35. Sierpski Andrzej h. Prawdzic (1494–1572),
36. Służewski Jan h. Sulima (ok. 1520–1580),
37. Tarnowski Jan Amor h. Leliwa (1488–1561),
38. Tarnowski Stanisław Spytek h. Leliwa (1514–1568),
39. Tęczyński Stanisław h. Topór (1514–1560),
40. Trzebuchowski Mikołaj h. Ogończyk (zm. 1563),
41. Uchański Arnolf h. Radwan (zm. 1575),
42. Warszawicki Jan h. Paprzyca (zm. 1558),
43. Wolski Stanisław h. Łabędź (zm. 1561),
44. Wolski Stanisław z Podhajec h. Półkozic (zm. 1566),
45. Zborowski Marcin h. Jastrzębiec (zm. przed 1562),
46. Zborowski Marcin z Gulczewa h. Jastrzębiec (1492–1565),
47. Zebrzydowski Andrzej h. Radwan (1496–1560),
48. Zebrzydowski Florian h. Radwan (ok. 1520–1566).

8. Stanisław Górka nadaje mieszkańcom miasta Turobina prawo produkcji i sprzedaży gorzałki (Piotrków, 7 września 1562) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–397)

Dyplom z 7 września 1562 roku, wystawiony w Piotrkowie przez Stanisława Górkę, przyznaje mieszkańcom Turobina prawo do produkcji i sprzedaży gorzałki. Nadanie to miało charakter wieczysty i stanowiło wsparcie gospodarki miejskiej, szczególnie w obliczu strat spowodowanych wcześniejszymi najazdami Tatarów oraz pożarami, które dotknęły miasto. Dokument wyraża intencję wzmocnienia finansowego wspólnoty miejskiej, z dochodami przeznaczonymi na odbudowę murów obronnych i inne potrzeby infrastrukturalne. Prawo do produkcji i dystrybucji gorzałki stanowiło ważne źródło dochodów dla mieszkańców, a także dla samego miasta, umożliwiając skuteczniejsze konkurowanie z innymi ośrodkami miejskimi. Dokument określał również wysokość opłat oraz zasady przekazywania dochodów publicznych. W ten sposób nadanie wzmacniało lokalną gospodarkę i sprzyjało rozwojowi wspólnoty miejskiej w trudnym okresie historycznym.

Lista świadków:

1. Chełmicki Adrian h. Nałęcz (ok. 1530 – po 1580),
2. Czechowski Stanisław h. nieznanego (zm. 1604),
3. Dąbrowski Wawrzyniec h. nieznanego,
4. Klonowski Joachim,
5. Kotyński Bartłomiej h. Ogończyk,
6. Luboński Stanisław h. Leszczyc (zm. 1578),
7. Młodecki Stanisław h. Półkozic,
8. Pierzchliński Stefan h. Leszczyc,
9. Rej Mikołaj z Nagłowic h. Oksza (1505–1569),
10. Słaboszewski Marcin h. Godziemba,
11. Sobiekurski Stanisław h. nieznanego,
12. Tarnowski Bartłomiej h. Leliwa,
13. Zdrowski Stanisław h. nieznanego.

9. Stanisław Górka uwalnia pogorzalców od podatków miejskich na dziesięć lat (1567) – kopia: Archiwum Państwowe w Lublinie¹⁴

Dokument datowany na rok 1567, wydany przez Stanisława Górkę, hrabiego i starostę kolskiego, jest skierowany do mieszkańców miasta Turobina. Przywilej ten zwalnia mieszkańców poszkodowanych przez pożar z obowiązku opłacania podatków miejskich na okres dziesięciu lat, począwszy od roku 1567. Celem tego aktu było wsparcie odbudowy miasta oraz złagodzenie skutków szkód materialnych, jakie dotknęły lokalną społeczność. Dokument zawiera również instrukcje dla urzędników dotyczące

14 Archiwum Państwowe w Lublinie, Akta miasta Turobina, ks. 1, s. 385–386.

ochrony praw wynikających z przywileju oraz zachowania lokalnych zasobów, takich jak drewno i inne materiały niezbędne do odbudowy.

10. *Stanisław Górka nadaje mieszkańcom sto dwadzieścia osiem ogrodów pod miastem* (Kórnik, 25 lipca 1573) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–399)

Dokument datowany na 25 lipca 1573 roku, wydany przez Stanisława Górkę, hrabiego oraz starostę kolskiego i buskiego, jest aktem nadania mieszczanom Turobina stu dwudziestu ośmiu ogrodów położonych pod miastem. Nadanie to miało na celu wsparcie rozwoju gospodarczego mieszkańców oraz umożliwienie lepszego zagospodarowania terenów miejskich i ich okolic. Tekst dokumentu szczegółowo określa podział ogrodów pomiędzy mieszkańców, opisując lokalizację, wielkość oraz warunki korzystania z tych terenów. Ogrody zostały przypisane do poszczególnych osób imiennie, co wskazuje na dbałość o precyzyjne uregulowanie własności.

11. *Stanisław Górka przyłącza do miasta łan sobkowski* (Warszawa, 26 lutego 1578) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–403)

Dokument wydany w Warszawie 26 lutego 1578 roku przez Stanisława Górkę dotyczy przyłączenia do miasta Turobina łanu sobkowskiego. Decyzja ta miała na celu rozszerzenie granic miejskich i zwiększenie zasobów gospodarczych miasta. Przywilej stanowił strategiczne działanie mające na celu wzmocnienie ekonomii miasta oraz zapewnienie jego mieszkańcom lepszych warunków rozwoju.

Lista świadków:

1. Czechrowski Stanisław h. nieznanego (zm. 1604),	3. Kotyński Bartłomiej h. Ogończyk,
2. Dembowski Lasota h. Jelita (zm. 1596),	4. Przyjemski Zygmunt h. Rawicz,
	5. Spławski Jan h. Leliwa (zm. 1602),
	6. Zieleński Adam h. Ciołek.

12. *Stanisław Górka potwierdza dotychczasowe przywileje miasta i ustanawia powinności ciężące na mieszczanach* (Szczecbrzeszyn, 15 marca 1589) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–416)

Dokument wystawiony w Szczecbrzeszynie 15 marca 1589 roku przez Stanisława Górkę stanowi akt potwierdzenia dotychczasowych przywilejów miasta Turobina oraz

ustanowienia powinności ciążących na jego mieszkańcach. Treść dokumentu jest kompleksowym świadectwem regulacji prawnych, które określają zarówno prawa, jak i obowiązki społeczności miejskiej. Kluczowym elementem dokumentu jest potwierdzenie wcześniejszych przywilejów, które miały na celu ochronę interesów miasta i jego mieszkańców. Przywilej odnosi się do wolności handlowych, w tym możliwości prowadzenia targów, warzenia piwa oraz prowadzenia działalności gospodarczej w obrębie miasta. Jednocześnie mieszkańcom przyznano prawo do połowu ryb w lokalnych wodach oraz korzystania z zasobów leśnych na potrzeby własne. W dokumencie szczegółowo opisano obowiązki mieszkańców, takie jak płacenie określonych podatków, czynszów oraz inne formy świadczeń na rzecz miasta i zamku. Wprowadzono również regulacje dotyczące handlu, ustalając ceny i zasady wymiany towarowej, co miało na celu zapewnienie równowagi gospodarczej i sprawiedliwości w relacjach handlowych. Dokument zwraca uwagę na kwestie administracyjne, określając sposób wyboru urzędników miejskich oraz procedury rozstrzygnięcia sporów. Podkreśla także obowiązek mieszkańców do zachowywania porządku publicznego i przestrzegania zasad wspólnego życia społecznego.

Lista świadków:

1. Boglewski Jan h. Jelita,	7. Kicki Sebastian h. Gozdawa,
2. Broniewski Marcin h. Tarnawa
(zm. 1593),	8. Niegolewski Andrzej h. Grzymała,
3. Dłuski Stanisław h. Grzymała,	9. Obieziński Stanisław h. Nałęcz,
4. Dzięgielewski Stanisław h. Jastrzębiec,	10. Palczewski Piotr h. Orla,
5. Giryk Henryk,	11. Potocki Stanisław h. Pilawa (zm. 1599),
6. Gostkowski Andrzej h. Gozdawa,	12. Przeborowski Tomasz,
	13. Zdrowski Stanisław h. nieznanego.

13. Stanisław Górka przyłącza do miasta grunty wsi Ośmiłany o areale siedmiu i pół łana (Szczepreszyn, 2 października 1589) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–417)

Dokument wydany w Szczepreszynie 2 października 1589 roku przez Stanisława Górkę, wojewodę poznańskiego i starostę turobińskiego, dotyczy przyłączenia do miasta Turobina gruntów wsi Ośmiłany o łącznym areale siedmiu i pół łana. Akt ten stanowi przykład poszerzania granic miejskich w XVI wieku w celu wzmocnienia potencjału gospodarczego i demograficznego miast. W treści dokumentu szczegółowo opisano przekazane grunty, określając ich lokalizację, granice oraz sposób użytkowania. Ziemie te miały służyć nie tylko mieszkańcom Turobina, ale także ich potomkom jako wieczysty dar. Wspomniano również o przeznaczeniu części gruntów na wspólne pastwiska oraz rolnicze wykorzystanie przez lokalną społeczność. Istotnym aspektem dokumentu

jest ochrona obronności miasta. Przyłączenie nowych ziem wiązało się z zapewnieniem Turobinowi lepszych warunków do obrony przed potencjalnymi najazdami nieprzyjacielskimi, o czym świadczą odniesienia do zabezpieczania granic i mobilizacji sił mieszkańców do wspólnej obrony. Przywilej podkreśla rolę zarówno indywidualnych, jak i wspólnotowych obowiązków w ochronie miasta i jego interesów. Dokument wprowadza również regulacje prawne dotyczące administrowania nowymi ziemiami. Poddani, którzy zajmowali przekazane łany, zostali zobowiązani do świadczeń na rzecz miasta, takich jak czynsze i inne powinności, z wyłączeniem przymusowego odpracowywania robót. Dokument gwarantuje również swobodę korzystania z lasów i innych zasobów naturalnych.

Lista świadków:

1. Broniewski Marcin h. Tarnawa (zm. 1593),	10. Lutomirski Piotr h. Jastrzębiec,
2. Bzowski Piotr h. Rogala,	11. Niegolewski Andrzej,
3. Czarnkowski Stanisław h. Nałęcz,	12. Niegolewski Jan h. Grzymała,
4. Czechrowski Stanisław,	13. Palczewski Piotr,
5. Dłuski Stanisław,	14. Potocki Stanisław,
6. Dzięgielewski Stanisław,	15. Przeborowski Tomasz,
7. Falibowski Jan h. Korab (zm. 1596),	16. Taurzecki Stanisław,
8. Godziszewski Mikołaj,	17. Trojanowski Paweł h. Szeliga,
9. Kicki Sebastian,	18. Zawisza Franciszek h. Łabędź (zm. ok. 1628),
	19. Żardecki Wojciech.

14. *Zygmunt III Waza ustanawia w mieście punkt poboru myta mostowego (Warszawa, 13 kwietnia 1598)* – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–422)

Dokument wystawiony przez Zygmunta III Wazę w Warszawie 13 kwietnia 1598 roku ustanawia punkt poboru myta mostowego w mieście Turobin. Jest to akt regulujący kwestie gospodarcze i prawne, mający na celu usprawnienie handlu oraz zapewnienie środków na utrzymanie miejskiej infrastruktury. Dokument wskazuje, że opłaty miały być pobierane od osób i towarów korzystających z mostów i przepraw w obrębie miasta. Fundusze te miały zostać przeznaczone na naprawę i rozbudowę mostów, co było kluczowe dla zapewnienia bezpieczeństwa i sprawności transportu. W treści dokumentu szczegółowo określono osoby i towary podlegające opodatkowaniu, a także grupy zwolnione z opłat, takie jak duchowieństwo i szlachta, zgodnie z obowiązującymi w Rzeczypospolitej przywilejami stanowymi. Dokument zawiera również regulacje dotyczące obowiązków urzędników odpowiedzialnych za nadzór nad poborem myta, w tym rewizorów, którzy mieli sprawować pieczęć nad poprawnym wdrażaniem nowych przepisów.

Lista świadków:

1. Abrahamowicz Jan h. Lubicz (zm. 1602),
2. Baranowski Wojciech h. Jastrzębiec (1548–1615),
3. Bykowski Stanisław Jaksza h. Gryf (1540–1624),
4. Chodkiewicz Hieronim h. Gryf (zm. 1617),
5. Ciekliński Piotr h. Abdank (1558–1604),
6. Czarnkowski Andrzej h. Nałęcz (zm. ok. 1616),
7. Dorohostajski Krzysztof Monwid h. Leliwa (1562–1615),
8. Drohojowski Jan Tomasz h. Korczak (zm. 1605),
9. Działyński Mikołaj h. Ogończyk (ok. 1540–1604),
10. Działyński Stanisław h. Ogończyk (zm. 1617),
11. Firtlej Jan II h. Lewart (zm. 1614),
12. Firtlej Mikołaj h. Lewart (zm. 1600),
13. Gałczyński Jan h. Sokola (zm. 1599),
14. Gembicki Wawrzyniec h. Nałęcz (1559–1624),
15. Gulski Stanisław h. Rola (zm. 1612),
16. Gostomski Hieronim h. Nałęcz (zm. 1609),
17. Heidenstein Reinhold h. własnego (1553–1620),
18. Karnkowski Stanisław h. Junosza (1510–1603),
19. Koszyrski Grzegorz Sanguszko h. Pogoń (zm. 1602),
20. Kościelecki Jan h. Ogończyk (ok. 1544–1600),
21. Krasiński Franciszek h. Ślepowron (zm. 1603),
22. Krasiński Stanisław h. Ślepowron (1558–1617),
23. Leszczyński Andrzej Stanisław h. Wieniawa (ok. 1559–1606),
24. Maciejowski Bernard h. Ciołek (1548–1608),
25. Miński Stanisław h. Prus III (ok. 1561–1607),
26. Mniszech Jerzy h. własnego (ok. 1548–1613),
27. Mniszewski Adam h. Kościesza (zm. 1610),
28. Niszczycy Krzysztof h. Prawdzic (ok. 1540–1617),
29. Ossowski Jan h. Gryf (zm. po 1601),
30. Ostrogski Aleksander h. własnego (1570–1603),
31. Ostrogski Janusz h. własnego (ok. 1554–1620),
32. Ostrogski Konstanty Wasyl h. własnego (ok. 1526–1608),
33. Parys Hieronim h. Prawdzic (ok. 1550–1605),
34. Pretficz Jakub h. Wczele (1546–1613),
35. Pstrokoński Maciej h. Poraj (ok. 1553–1609),
36. Radziwiński Wojciech h. Brodzic (zm. 1607),
37. Radziwiłł Jerzy h. Trąba (1556–1600),
38. Radziwiłł Krzysztof „Piorun” h. Trąba (1547–1603),
39. Radziwiłł Mikołaj Krzysztof „Sierotka” h. Trąba (1549–1616),
40. Rozdrażewski Kacper h. Doliwa,
41. Rudnicki Szymon h. Lis (1552–1621),
42. Sapieha Andrzej h. Lis (zm. 1621),
43. Sapieha Lew h. Lis (1557–1633),
44. Skarszewski Jan h. Leszczyc (zm. 1600),
45. Sobieski Marek h. Janina (1549/1550–1605),
46. Solikowski Jan Dymitr h. Bończa (1539–1603),
47. Tarnowski Jan h. Rola (1552–1604),
48. Tarnowski Stanisław h. Jelita (zm. 1603),
49. Tarnowski Stanisław h. Leliwa (przed 1541–1618),
50. Tylicki Piotr h. Lubicz (1543–1616),
51. Tyszkiewicz Teodor Skumin h. Leliwa (1533–1618),
52. Wojna Gabriel h. Trąba (zm. 1615),
53. Wołucki Paweł h. Rawicz (1560–1622),
54. Zamoyski Jan,
55. Zbaraski Janusz h. Korybut (ok. 1544–1608),
56. Zebrzydowski Mikołaj h. Radwan (1553–1620),
57. Żółkiewski Stanisław h. Lubicz (1547–1620).

15. *Jan Zamoyski potwierdza, w części uchyla i ustanawia przywileje miasta (Bełz, 19 lipca 1600) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–425)*

Dokument wystawiony 19 lipca 1600 roku w Bełzie przez Jana Zamoyskiego dotyczy potwierdzenia, uchylecia oraz modyfikacji przywilejów nadanych wcześniej miastu Turobin. Jan Zamoyski, jako właściciel dziedziczny Turobina, podjął się przeglądu oraz reorganizacji rozproszonych i częściowo nieaktualnych praw, aby dostosować je do aktualnych potrzeb miasta oraz interesów jego mieszkańców. Treść dokumentu odnosi się do kilku kluczowych przywilejów: króla Władysława Jagiełły z 1420 roku, Dobrogosta z Szamotuł z 1424 roku oraz Stanisława Górki z 1562 roku. Zamoyski podjął się regulacji relacji między mieszkańcami starego miasta a nowego przedmieścia, szczególnie w kwestiach handlowych, aby uniknąć konfliktów. Ustalono zasady organizacji targów, zakazując sprzedaży poza wyznaczonymi miejscami, oraz określono szczegóły dotyczące poboru opłat i czynszów.

16. *Tomasz Zamoyski transumuje przywilej Stanisława Górki rozszerzający prawo miejskie na nowe miasto (Zamość, 28 kwietnia 1618) – kopia: Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu*¹⁵

Dokument z 28 kwietnia 1618 roku, wystawiony w Zamościu przez Tomasza Zamoyskiego, dotyczy potwierdzenia i transumowania przywileju nadanego przez Stanisława Górkę. Celem tego aktu było zachowanie ciągłości prawnej i administracyjnej pomiędzy starą i nową częścią miasta oraz zapewnienie mieszkańcom nowej części Turobina takich samych praw i przywilejów, jakie przysługiwały mieszkańcom dawnego Turobina. Dokument gwarantuje mieszkańcom m.in. zwolnienia od pewnych opłat oraz dostęp do przywilejów handlowych. Potwierdzenie przywilejów miało na celu zapewnienie spójności rozwoju obu części miasta oraz zachowanie porządku prawnego, co było istotne w kontekście rozwoju infrastruktury miejskiej i gospodarki.

17. *Tomasz Zamoyski potwierdza prawa i obowiązki Żydów turobińskich (Zamość, 1 czerwca 1618) – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–433)*

Dokument z dnia 1 czerwca 1618 roku, wystawiony w Zamościu przez Tomasza Zamoyskiego, stanowi potwierdzenie praw i obowiązków społeczności żydowskiej

15 Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, rękopis 9614, s. 16–17.

zamieszkującej Turobin, które zostały nadane na mocy wcześniejszych przywilejów przez jego przodków, w tym przez Jana Zamoyskiego. W treści dokumentu odnajdujemy szczegółowy opis regulacji dotyczących m.in. praw handlowych, obowiązków podatkowych, współżycia z chrześcijanami oraz zasad przestrzegania lokalnych przepisów. Tomasz Zamoyski zobowiązuje się do ochrony tych przywilejów, które mają zapewnić harmonijne współistnienie społeczności żydowskiej z pozostałymi mieszkańcami miasta. Dokument odwołuje się do wcześniejszych aktów prawnych z lat 1567 i 1580, które dotyczyły praw Żydów, i potwierdza ich trwałość, nadając im pełną moc prawną.

18. *Tomasz Zamoyski reguluje prawo produkcji alkoholu i sprzedaży towarów w mieście (Zamość, 7 czerwca 1618)* – oryginał: Biblioteka Litewska Akademii Nauk w Wilnie (Dział rękopisów, f. 1–435)

Dokument z dnia 7 czerwca 1618 roku, wydany w Zamościu przez Tomasza Zamoyskiego, dotyczy regulacji prawa produkcji alkoholu oraz zasad sprzedaży towarów w mieście Turobin. Wystawiony akt ma na celu wprowadzenie porządku w handlu oraz ujednoczenie przepisów dotyczących produkcji i dystrybucji piwa i miodu między mieszkańcami starego i nowego miasta. W treści dokumentu szczegółowo określono, że produkcja piwa i miodu może odbywać się wyłącznie w określonych ilościach i miejscach, a sprzedaż tych produktów podczas targów musi odbywać się w ustalonych terminach. Tomasz Zamoyski odwołuje się do wcześniejszych przywilejów i zobowiązuje się do ochrony praw i równych możliwości dla mieszkańców obu części miasta. Wprowadzone regulacje mają również zapobiegać konfliktom i nieuczciwej konkurencji między mieszkańcami starego i nowego miasta.

19. *Tomasz Zamoyski ustanawia przepisy dotyczące sposobu korzystania przez mieszczan z lasów ordynackich (Zamość, 26 lipca 1618)* – Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu¹⁶

Dokument z dnia 26 lipca 1618 roku, wydany w Zamościu przez Tomasza Zamoyskiego, dotyczy uregulowania sposobu korzystania przez mieszkańców z lasów ordynackich, takich jak puszcze gorajskie i biłgorajskie. Celem aktu było określenie zasad użytkowania tych terenów zgodnie z interesem mieszkańców oraz ochroną zasobów leśnych. W treści dokumentu wskazano, że mieszkańcy Turobina mogą korzystać z lasów na potrzeby własne, w tym na budowę, naprawę domów, produkcję narzędzi oraz inne

16 Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, rękopis 9614, s. 23–24.

prace rzemieślnicze, pod warunkiem, że działania te będą nadzorowane przez leśniczego. Podkreślono także, że drewno powinno być wykorzystywane z rozwagą i jedynie w określonych celach, aby uniknąć nadmiernej eksploatacji zasobów leśnych. Dokument reguluje również kwestie odpowiedzialności i konieczności uzyskania zgody na wycinkę oraz transport drewna. Przestrzega przed działaniami, które mogłyby prowadzić do szkód w lasach, w zwłaszcza w dąbrowach, które miały szczególną wartość. Akt ten miał na celu ochronę zasobów naturalnych a jednocześnie zapewniał mieszkańcom możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych i zawodowych.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że książka *Przywileje miasta Turobina* autorstwa D. Wojnarskiego stanowi wartościowy elaborat naukowy. Niestety nie zawsze oddane czytelnikom pojęcia odzwierciedlają zaktualizowany stan badań; zdarzają się powtórzenia tych samych treści. Niemniej jednak należy stwierdzić poprawność rzeczową i logiczną prezentowanej pracy. Autor w sposób pogłębiony, wszechstronny i przy użyciu bogatego instrumentarium badawczego nakreślił złożoność „ewolucji” przywilejów miasta Turobina w latach 1420–1618. Jedną z najważniejszych zalet tekstu jest przejrzystość i zwięzłość komentarza oraz umiejętna prezentacja poszczególnych problemów. Nie ulega wątpliwości, że recenzowana książka, zasługuje na rekomendację i pozytywną opinię.

References/Bibliografia

- Bondyra W., *Słownik historyczny miejscowości województwa zamojskiego*, Lublin 1992.
Bugala J., *Powstanie Styczniowe na Zamojszczyźnie*, cz. I, „Domińk Turobiński”, 2008, nr 30, s. 29–30; cz. II, 2008, nr 31, s. 30–32.
Górak J., *Miasta i miasteczka Zamojszczyzny*, Lublin 1990.
Gumowski M., *Piecczęcie i herby miejscowości województwa lubelskiego*, Lublin 1959.
Kuraś S., Sułkowska-Kuraś I. (wyd.), *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 5: Dokumenty z lat 1211–1400*, Wrocław 1969.
Niedźwiedz J., *Leksykon historyczny miejscowości dawnego województwa zamojskiego*, Zamość 2003.
Sułkowska-Kuraś I., Kuraś S. (wyd.), *Zbiór dokumentów małopolskich, cz. 7: Dokumenty króla Władysława Jagiełły z lat 1418–1434*, Wrocław 1975.
Tokarczyk R., *Turobin. Dzieje miejscowości*, Lublin 2002.
Warchoń S., *Nazwy miast Lubelszczyzny*, Lublin 1964.

NETOGRAFIA

- Turobin*, https://www.jewishgen.org/yizkor/pinkas_poland/pol7_00241.html [dostęp: 1.03.2025].
Zętar J., *Turobin – historia miejscowości*, <https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/turobin-historia-miejscowosci/> [dostęp: 1.03.2025].